

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№4(5)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 224 sahifa,
27-aprel, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woogyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Формирование здоровьесберегающей образовательной среды в начальной школе в условиях инклюзии.....	10
Тургунова Нилуфар Абдусаломовна	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tez va aniq hisoblash ko'nikmalarini rivojlantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	16
Dehqonova Maxliyoxon Shuhratjon, Musinjonova Dildoraxon Mahmudjon	
Научно-педагогический анализ методов математического моделирования: численные и аналитические подходы в обучении студентов	19
Мусурмонова Маъмура Оман кизи, Жураева Феруза Бахтиёр кизи, Сарсенбаева Мархабо Шадибековна	
Inklyuziv ta'lim sharoitida boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijtimoiy moslashuvini rivojlantirish texnologiyasi.....	26
Turdimurodova Muazzam Muzaffarbek qizi	
M. Tvenning "Tom Soyerning boshidan kechirganlari" romanida bolalar obrazining tasviri masalasi	29
Sattarov Farrux Nuridinovich	
Pedagogik dasturiy vositalar yordamida dars sifatini oshirish	35
D. K. Ibadullayev	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarning kasbga qiziqishlarini rivojlantirishning ijtimoiy-pedagogik zaruriyati	41
Isabekova Dilafuz Shermirzayevna	
Молодёжь Узбекистана в системе политических процессов.....	46
Юсупова Элеонора Фердинандовна	
Математика o'qitishda zamonaviy yondashuvlar: vaziyatli tahlil va amaliy samaradorlik	51
Matyaqubova Nazira Hikmat qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik mahoratini sun'iy intellekt texnologiyalari asosida rivojlantirishning metodik modeli.....	54
Choriyev Olmosbek Baxriddin o'g'li	
Fan va tilni integratsiyalashgan holda o'qitish (CLIL)	60
M. D. Boynazarova	
Оптимизация показателей сердечного цикла у спортсменов при хроническом физическом перенапряжении посредством фармакологической поддержки	63
Нормуратов Абдулла Саппарович	
Chidamlilikka yo'naltirilgan sport turlarida uglevod va energiya almashinuvini farmakologik korreksiyasi....	67
Normuratov Abdulla Sapparovich	
O'quvchilarga dutor ijrochiligini o'rgatishning pedagogik yondashuvlari	70
Sa'dullayev Og'abek Abdurashid o'g'li, Nazirullayeva Nodira Akmal qizi	
Bolalar musiqa va san'at maktablarida individual va jamoa mashg'ulotlarini tashkil etish mexanizmlari (cholg'u ijrochiligi misolida).....	74
Omonova Charos Baxodir qizi	
Bo'lajak maktabgacha ta'lim tarbiyachilarining o'quv-biluv faoliyatini motivatsiyalashda interfaol metodlardan foydalanish.....	79
Saidova Zulfizar Norbobo qizi	
O'qituvchining kognitiv egizagi (Digital Twin): sun'iy intellekt yordamida individual pedagogik uslubni modellashtirish.....	83
Kuchkarova Feruza Qambaraliyevna	
Abdusamad Boboxo'jayev rahbarligida tarix va arxeologiya institutining rivoji: 1964-yilgi arxiv hujjati misolida	91
Abdullayev Botir Jabbor o'g'li	
Maktab o'quvchilarining musiqiy idrokni shakllantirishning ijtimoiy va didaktik zarurati.....	93
Abdumannan Maxammatov	

“Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida kalokagatiyani rivojlantirishning KAMOL modeli asosidagi pedagogik texnologiyasi”	97
<i>Abdurahmonova Dilorom Jovliyevna</i>	
Morphological Structure and Word Formation of Ecotourism Terminology: A Cross-Linguistic Analysis With Reference to the Uzbek Language.....	104
<i>Absamatova Charos</i>	
Fizika fanini o'tmda o'qitishda masalalar yechishning ilmiy-metodik ahamiyati	107
<i>Akmal Mustafoyev Isaqulovich, Munajat Mustafoyeva Oltibekovna</i>	
Kasbiy yo'naltirilgan ingliz tili darslarida metakognitiv strategiyalar asosida akademik nutqni rivojlantirish ..	111
<i>Allamuratov G'ofur Ashurovich</i>	
Maktabgacha ta'limda bolalarning mayda qo'l motorikasini rivojlantirish metodikasi	116
<i>Amanova Albina Dexqon qizi</i>	
Psychological Approaches in Teaching English in Preschool Education and their Effectiveness	120
<i>Berdiqulova Zamira Albertovna</i>	
The Role of Family, Education, and Community Systems in Shaping Individual Psychological Well-Being .	124
<i>Diibar Abdullayeva Ubaydullayevna, Iroda Panjiyeva Khayitovna</i>	
Nomoddiy madaniy merosning talaba-yoshlarni yuksak ma'naviyatli shaxs sifatida tarbiyalashdagi ahamiyati	127
<i>Erboyev Suxrob Abdusalomovich</i>	
Umumiy o'rta ta'lim muassasalarida inson resurslarini boshqarishda muvozanatlashgan ko'rsatkichlar tizimidan foydalanishning nazariy asoslari	131
<i>Gulmira Jumanova</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini o'stirishda badiiy adabiyotning dolzarbligi	135
<i>Hasanova X. Z.</i>	
Gospital ta'lim sharoitida ona tili fanini o'qitishda raqamli texnologiyalardan foydalanish samaradorligi	139
<i>Hikmatov Bobobek Saydulloyevich</i>	
ASB bo'lgan bolalarda sensor buzilishlarning kognitiv va ijtimoiy rivojlanishga ta'siri	142
<i>Isaxanova Oybarchin Abduraxim qizi</i>	
Maktabgacha ta'limda kommunikativ faoliyat samaradorligining pedagogik mexanizmlari	146
<i>Maxmutazimova Yulduz Raxmatovna</i>	
David haykali ko'z bo'lagining qalamtasvirini bajarish usullari.....	149
<i>Mo'minov Baxtiyor Karamatovich</i>	
Ta'limda fanlararo integratsiyadan foydalanishning pedagogik va psixologik asoslari	154
<i>Oblakulova Nodira Abduvali qizi</i>	
Ellipslarni tasviriy san'at va muhandislik grafikasida yasash metodikasi.....	160
<i>Sheraliyev Sanjarbek Karimberdiyevich</i>	
Kommunikativ strategiyaning yuzaga kelish omillari	170
<i>Normaxmatova Feruza Ruziboyevna</i>	
Umumta'lim maktab musiqa madaniyati darslarida raqamli texnologiyalardan foydalanish muammo va yechimlari	174
<i>O'rishboyeva Xumora O'rol qizi</i>	
Maktabda jismoniy tarbiya darslarida futbol elementlaridan foydalanib 10-11 yoshli bolalarda tezkor-kuch qobiliyatlarini rivojlantirish uslubiyati	177
<i>Qurbonbayeva Maftuna G'ayrat qizi</i>	
Maktabda darsdan tashqari futbol to'garaklarida o'quvchilarning tezkor-kuch qobiliyatlarini takomillashtirish	182
<i>Ro'ziboyeva Fotima Quدرات qizi</i>	
Matn ustida ishlash samaradorligini baholash mezonlari	187
<i>Sadarova Nilufar</i>	
Neyroestetik stimulning yosh dinamikasidagi roli: kognitiv emotsional sferani qayta tashkil etish mexanizmlari.....	193
<i>Salaxidinova Xolida Xaliljonovna</i>	

Kasbiy ta'limda o'quvchilarning psixologik va axloqiy sifatlari	198
Salomov Abdurasul Axmadovich	
Funksiyaning hosilasi yordamida o'sish va kamayish oraliqlarini aniqlash metodikasi	201
Sherzad Eshjanovich Bekchanov, Shohida Sadullaevna Ziyadullaeva, Abdusalom A. Xudoyberdiev	
Bo'lajak tarbiyachilarning kommunikativ qobiliyatlarini rivojlantirishda psixologik treninglarning nazariy va amaliy asoslari.....	205
Sojida Safarova Saxadin qizi	
Destruktiv xulq-atvor psixologik va pedagogik qarovsizlik oqibati sifatida.....	207
Umirzoqova Shodiya Lutfullo qizi	
Maktabgacha ta'limda bolalar bilan innovatsion texnologiyalar yordamida ekologik omillarni singdirish	210
Xoldorova Mashxura G'ulomovna	
Роль антиоксидантной системы в повышении работоспособности спортсменов	214
Нурбаев Бахтиёр Широнович	
Shaxs irodaviy sohasini rivojlantirishning psixologik determinantlari.....	217
To'ychiyeva Shoyista Jumabayevna	

MAKTABGACHA TA'LIMDA KOMMUNIKATIV FAOLIYAT SAMARADORLIGINING PEDAGOGIK MEXANIZMLARI

Maxmutazimova Yulduz Raxmatovna

Nizomiy nomidagi O'zMPU

“Maktabgacha ta'lim nazariyasi va metodikasi” kafedrası

v.b dotsenti, PhD

Annotatsiya: Maktabgacha ta'limda kommunikativ faoliyat samaradorligining ijtimoiy-psixologik mexanizmlari ochib beriladi va yoritiladi.

Kalit so'zlar: kommunikativ rivojlanish, bola, faoliyat, kommunikativ faoliyat, samaradorlik, kuzatish, shaxs, inson, kelajak, mexanizm, ijtimoiy muhit.

Abstract: The socio-psychological mechanisms underlying the effectiveness of communicative activity in preschool education are identified and discussed.

Key words: communicative development, child, activity, communicative activity, effectiveness, observation, individual, human, future, mechanism, social environment.

Аннотация: В статье раскрываются и освещаются социально-психологические механизмы эффективности коммуникативной деятельности в дошкольном образовании.

Ключевые слова: коммуникативное развитие, ребёнок, деятельность, коммуникативная деятельность, эффективность, наблюдение, личность, человек, будущее, механизм, социальная среда.

KIRISH

Yangi O'zbekistonning kelajak taraqqiyoti va salohiyati ma'lum ma'noda bolalarga maktabgacha ta'lim yoshidanoq maqsadli yondashuvni tashkil etishga bog'liq. Jumladan, maktabgacha yoshdagi bolalarning o'z ijodiy qobiliyatlarini sinovdan o'tkazish va ro'yobga chiqarish, ularni munosib rag'batlantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Maktabgacha ta'lim tizimining eng muhim vazifasi bolalarni xalqning boy milliy, madaniy-tarixiy merosi asosida ma'naviy-axloqiy jihatdan tarbiyalashdan iborat. Shu bilan birga, bolalarda milliy vatanparvarlik hislarini shakllantirish, bilim olish ehtiyojini va o'qishga intilish moyilligini rivojlantirish, ularni muntazam ravishda ta'lim jarayoniga tayyorlash, tafakkuri hamda mantiqiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish, o'z fikrini mustaqil va erkin ifodalash malakalarini shakllantirish, shuningdek, jismoniy va ruhiy sog'ligini ta'minlash asosiy vazifalar sirasiga kiradi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Respublikamizda maktabgacha ta'lim tizimini takomillashtirish, maktabgacha ta'lim tashkilotlari faoliyati, nutqiy muloqot va og'zaki nutqni rivojlantirish muammolari F.R. Qodirova, M.N. A'zamova, D.R. Babayeva, M.H. Tadjiyeva, D.A. Abduraximova, N.Sh. Abdullayeva, L.R. Mirjalolova, R. Qodirova, I. To'ychiyeva, M. Umarova, Sh.A. Sodiqova, T. Xurvaliyeva, S.S. Raximova, A. Xo'jaqulov, G.A. Berdialiyeva, O.A. Mahmudova, N.S. Mo'minova, D.R. Mo'minova, M.A. Rasulxo'jayeva kabi olimlarning ilmiy ishlarida batafsil yoritilgan.

Maktabgacha yoshdagi bolalarga ta'lim-tarbiya berishning pedagogik-psixologik masalalari bo'yicha M.G. Davletshin, E. G'oziyev, Z. Nishonova, P. Ergashev, B. Xodjayev, N. Alavutdinova, M. Zayniddinova, V. Karimova, R. Sunnatova, K. Kenjabayeva, J. Musayev, Sh. Nurullayeva, Q. Husanboyeva ilmiy izlanishlar olib borganlar.

MDH va Rossiya mamlakatlari olimlaridan V. Gerbova, E. Korotkova, S. Lebedeva, V. Sokolova, O. Pavlova, Ye. Smirnova, L. Jitnikova, A. Zrojevskaya, Ye. Fedoseyeva, I. Kumova, O. Yevdokishina, O. Dzyuba, M. Bivsheva, N. Abashina, O. Bolshakova, V. Fefeleva, R.F. Abdeyev, L.M. Zemlyanova, G.G. Pochepsov,

A.I. Rakitov, I.I. Zaretskaya, V.A. Kan-Kalik, A.V. Mudrik, L.A. Petrovskaya, V.A. Slastenin, G.S. Trofimova o'z tadqiqotlarida kommunikativ ko'nikmalarni shakllantirish masalalarini o'rganganlar.

Xorijiy davlatlar olimlari J. Piaget (Fransiya), J. Iverson, L. Fenson (Angliya), H. Feldman (AQSh), K. Erikson (AQSh), shuningdek, D.S. Adams, J. Chen, C. Chang, C.C. Johnston, A. Gagnon, J. Rennick, S. Rosmus, H. Patenaude, J. Ellis, S. Shapiro, F. Fillion, J. Ritchie, Byron1 va boshqalarning tadqiqotlarida maktabgacha ta'lim-tarbiyani takomillashtirish hamda bolalarda nutqiy muloqot kompetensiyalarini rivojlantirish masalalari ko'rib chiqilgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida kichik, o'rta, katta va tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarining kommunikativ faoliyatini integrativ yondashuv asosida rivojlantirish bosqichlari, tamoyillari va ko'rsatkichlarini amaliy-kognitiv ko'nikmalarni shakllantirishning ijodiy muhiti bilan o'zaro aloqadorlikda hamda muloqot usullarining konstruktivlik darajasi bilan uyg'un holda takomillashtirish maqsadga muvofiqdir. Shu asosda "Sensor integratsiya va kommunikativ rivojlanish" nomli variativ o'quv-uslubiy dastur ishlab chiqilgan bo'lib, uning didaktik ta'minoti bolalarni kommunikativ-ijodiy faoliyatga tayyorlash jarayonida animatsion-ovozli hamda o'zini namoyon qilishga yo'naltirilgan jamoaviy topshiriqlarning kombinatsiyalashgan variantlarini tashkil etishga asoslanadi. Mazkur yondashuv muloqot ko'nikmalarining samaradorligini baholash ko'rsatkichlariga uyg'unlashtirilgan holda aniqlashtirilgan.

Shuningdek, kichik, o'rta, katta va tayyorlov yoshidagi bolalarning kommunikativ faoliyatini rivojlantirishda "Aql va qo'l" ("Brain and hand activity"), "Kashf qilish" ("Discovery activity"), "Animatsion" ("Art sketching"), "O'zini namoyon qilish" ("Self-presentation") kabi faoliyat turlari asosida pedagogik model ishlab chiqilgan. Ushbu model bolalarning kommunikativ faoliyatga tayyorgarlik darajasini ifodalovchi yo'nalishlar, o'zini o'zi rivojlantirish, muvaffaqiyatini namoyon eta olishga yordam beruvchi muloqot vositalarini shakllantirish hamda kommunikativ tamoyillarni bosqichma-bosqich o'zlashtirishni nazarda tutadi. Bundan tashqari, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tarbiyalanuvchilarning kommunikativ faoliyatini pedagog-tarbiyachilarning kommunikativ kompetentligiga tayangan holda tashkil etish samaradorligi ijtimoiy muhitga moslashtirish orqali takomillashtirilgan.

Shu bilan birga, STEAM ta'lim texnologiyasi asosida "Intervyu", "Sevimli multfilm qahramonim", "O'zingni ko'rsat", "Yordam ber", "Men va biz" kabi innovatsion usullarni qo'llash orqali bolalarni ijodiy-kommunikativ faoliyatga tayyorlash samaradorligi oshirilgan. Mazkur jarayonda kuzatish-loyihalashtirish, yo'naltirish, muvofiqlashtirish, ovozashtirish va axborot-tahlil kabi kommunikativ funksiyalarni tatbiq etish hamda animatsion faoliyatni amalga oshirishda maqsadli parametrlarga erishish mezonlari ishlab chiqilgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

Maktabgacha ta'lim va tarbiya jarayonida bolalarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish quyidagi imkoniyatlarni yaratadi: agar bolada ilk kommunikativ ko'nikmalar mavjud bo'lsa, guruhda bolalar o'z tengdoshlari bilan muloqotining samaradorligi oshadi; muloqot jarayonida yangi axborotlarni qabul qiladilar va o'zlashtiradilar, bir-birlariga yordam berish hamda ijobiy sifatlar shakllanadi; bolalar jamoada, ya'ni tengdoshlari jamoasida o'z faolligini va muvaffaqiyatini namoyon qiladi; maktabgacha yoshdagi bolalar o'z tengdoshlariga yordam ko'rsata oladi, bir-biri bilan tezda til topishadi, hayrixohlik bildiradi va samimiy munosabatlar rivojlanadi.

1-jadval: Maktabga tayyorlov yoshidagi bolalarda rivojlantiriladigan kommunikativ kompetensiyalar mazmuni

O'rganiladigan kommunikativ jarayon mazmuni	Maktabga tayyorlov guruhida o'rganiladigan ish mazmuni
Kommunikativlik tarkibiy qismi	Muloqot, aloqa, munosabat, odob-axloq munosabatlari
Kattalar bilan muloqot	O'z ehtiyojlarini kattalarga tushuntirib va muloqotida hurmat qilishi
Tengdoshlari bilan muloqot	O'z tengdoshlarining hissiy holati va munosabatini yaxshi tushuna olishi
Turli vaziyatlarda muloqot vositalaridan foydalanish	Salomlashish, suhbatlashish, jamoada, ko'chada, ta'limiy faoliyat jarayonida

1 It's more than content: Expanding the conception of early learning standards. Early Childhood Research and Practice, 9(1). Retrieved from <http://ecrp.uiuc.edu/v9n1/brown.htm>, Adams D. S., & Bell A. (2011). Coaching to support preschool teacher professional development. Unpublished manuscript, Department of Educational Leadership, University of Connecticut, Storrs. Chen J., & Chang C. (2006) Johnston C.C. One-on-one coaching to improve pain assessment and management practices of pediatric nurses. Journal of Pediatric Nursing, 22(6), 467-478. doi: 10.1016/j.pedn.2007.07.004., Hyson M. (2001). Better futures for young children, better preparation for their teachers: Challenges emerging from recent national reports. Young Children, 56, -P.60-62.

Muammoga oid izlanishlar maktabga tayyorlov yoshidagi bolalarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishni uzviylikda olib borish zarurligini ko'rsatdi. Biz tadqiqotimiz davomida rivojlanish markazlaridagi bolalarning kommunikativ jarayoni uzviyligini ta'minlash maqsadida quyidagi sohalar monitoringini ishlab chiqdik.

XULOSA VA TAVSIYALAR

Maktabga tayyorlov yoshidagi bolalarning ilk kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishda faoliyatlilik, izchillik va uzviylik tamoyillariga qat'iy amal qilinsa hamda tavsiya etilgan kommunikativ yondashuv tamoyillari asosida nazariy va amaliy bilimlarni mustahkamlashga erishiladi.

“Ilk qadam” dasturi asosida maktabgacha yoshdagi bolalarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishga doir metodik tavsiyalar mavzuviy rejalashtirilsa, boladagi kommunikativ kompetentlikka bosqichma-bosqich erishiladi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlari rivojlanish markazlarida bolalarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishda ularning yosh xususiyatlarini inobatga olish hamda bolalar multistudiyalari orqali faollashtirish ta'limda yuqori natijalarga erishish kafolatidir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Maxmutazimova, Y., & Qodirova, S. Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirishda pedagogik diagnostikani amalga oshirishning natijaviyligi. Maktabgacha va maktab ta'limi jurnali, 676755.
2. Maxmutazimova, Y. R., & Sobirova, M. R. (2025). Maktabgacha yoshdagi bolalarda texnik ijodkorlik va muhandislik ko'nikmalarini rivojlantirishning dolzarbligi. *Inter Education & Global Study*, 3(1), 130–135.
3. Rakhmatovna, M. Y. (2026). The Set of Expected Outcomes in the Implementation of the Pedagogical Diagnostic Process for the Development of Speech in Preschool-Aged Children. *Shokh Articles Library*, 1(1).
4. Raxmatovna, M. Y. (2025). The Importance of Developing Technical Creativity and Engineering Skills in Preschool Children. *Shokh Library*.
5. Maxmutazimova, Y. R., & Xamrayeva, D. R. (2024). Maktabgacha yoshdagi bolalarni ta'lim-tarbiyasida ertaklardan foydalanishning zaruriyati. *Inter Education & Global Study*, (7), 124–130.
6. Maxmutazimova, Y. R. Bo'lajak tarbiyachilarning kommunikativ kompetentligini axborot-kommunikatsiya texnologiyalari yordamida takomillashtirish // “Zamonaviy uzluksiz ta'lim sifatini oshirish: innovatsiya va istiqbollar” xalqaro ilmiy-amaliy masofaviy konferensiya, Toshkent, 2020-yil 24-aprel, 680-bet.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №4(5)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.